

7. Кремень В. Г. Єдність завдань модернізації і стабільності – запорука розвитку вищої школи України // Педагогічна газета. – 2000. – № 11. – С. 1-2.
8. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
9. Мартіросян О. І. Практична підготовка майбутніх вчителів у педагогічних навчальних закладах I-II рівнів акредитації // Наукові записки : [збірник наукових статей], НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 251 с. – (Серія педагогічні та історичні науки). – Випуск LXVII (67). – С. 152-157.
10. Мороз О. Г. Особистість майбутнього педагога (Управління підготовкою вчителя: психолого-педагогічний аспект) // Вища освіта в Україні. – 2002. – № 3. – С. 50-54.
11. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку (світоглядно-методологічний аспект) : автореферат; докт. філос. наук : 09.00.03 / В. О. Огнев'юк. – К., 2003. – 36 с.

НОСЕНКО Т. И., БОНЬ О. И., МАРТИРОСЯН О. И. Развитие профессиональной компетентности и творческой активности будущих педагогов в контексте модернизации современной высшей школы.

На основе комплексного анализа о развитии профессиональной компетентности и творческой активности будущих педагогов в статье освещены основные требования к современным педагогическим кадрам, делается акцент на основных целях подготовки будущих учителей, предлагается модель профессиональной ориентации в контексте модернизации современной высшей школы.

Ключевые слова: компетентность, педагог, требования, современная высшая школа, модернизация.

NOSENKO T. I., BON' O. I., MARTIROSYAN O. I. Development to the professional competence and creative activity of future teachers in the context of modernization of modern higher school.

On the basis of complex analysis about development of professional competence and creative activity of future teachers in the article the basis requirements are lighted up to the modern pedagogical aims, an accent is done on the primary purposes of preparation of future teachers, the model of professional orientation is offered in the context of modernization of modern high school.

Keywords: competence, teacher, requirements, modern higher school, modernization.

Остапенко Г. О.
Запорізький національний університет

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

У статті вказується, що модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи утворена трьома взаємопов'язаними блоками: концептуальним, організаційно-технологічним і критеріально-оцінювальним.

Ключові слова: модель, готовність, майбутні вчителі фізичної культури, організація здоров'язбережувального навчально-виховного середовища, загальноосвітня школа.

Соціальне замовлення спрямоване на підготовку кваліфікованих, активних, мобільних майбутніх учителів фізичної культури, спроможних організувати здоров'язбережувальне навчально-виховне середовище загальноосвітньої школи.

Метою дослідження є розробка та теоретичне обґрунтування моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Основні завдання дослідження: розробити та теоретично обґрунтувати модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Концептуальний блок моделі має нормативну та цільову складові, складову наукового забезпечення.

Нормативна складова: Конституція України, Закони України “Про освіту” (1991), “Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю” (2001), “Про вищу освіту” (2002), “Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004–2008 роки” (2003), “Про фізичну культуру і спорт” (2011), Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”) (2002), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту (2004), указ Президента України “Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми “Здорова нація” на 2009–2013.

Цільова складова визначає інформаційну базу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи, є підставою для проектування очікуваних результатів.

Мета – формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Складову наукового забезпечення утворюють положення системного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, контекстного та аксіологічного підходів та принципів науковості, активності, позитивності, переведення потенційного в актуальне.

Системний підхід (О. Л. Кононко [2], І. В. Малафіїк [3], Г. О. Підкурманна [4]) дав змогу забезпечити комплексне вивчення процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи, дав можливість проаналізувати цей процес як педагогічну систему і на її основі визначити морфологічні та структурні

ознаки моделі, що розробляється.

Компетентнісний підхід (Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина, О. В. Овчарук, Л. І. Паращенко [1]) дав можливість виявити місце компетентності майбутніх учителів фізичної культури у структурі їх професійної підготовки у вищому навчальному закладі. За допомогою компетентнісного підходу ми визначили критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи та спрямовували зусилля на вибудовування студентами своєї поведінки в соціально-професійній сфері.

Особистісно орієнтований підхід (І. Д. Бех, С. О. Моїсеєв, Н. Д. Островська) дав змогу врахувати індивідуальні особливості студентів як активних і самостійних суб'єктів навчально-педагогічної взаємодії між викладачами і майбутніми учителями фізичної культури у вищій школі.

Контекстний підхід (А. О. Вербицкий, Т. Д. Дубовицька, Л. Ф. Нугуманова) сприяв підпорядкуванню змістових, процесуальних і організаційно-педагогічних засобів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури інтересам майбутньої професійної діяльності, забезпечивши тим самим передумови для трансформації навчальної діяльності студентів у професійну діяльність.

Аксіологічний підхід (С. С. Єрмакова, Н. О. Ткачова) дав змогу створити умови для формування емоційно-ціннісного ставлення та позитивної мотивації майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Разом з методологічними підходами в основу проектування моделі покладені принципи науковості, активності, позитивності, переходу потенційного в актуальне.

Принцип науковості передбачає здійснення процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури на основі досягнень психолого-педагогічних наук, завдяки яким враховуються сучасні досягнення у галузі педагогіки, психології і методики професійної освіти та на основі досягнень у сфері здоров'язбереження учнів загальноосвітніх шкіл.

Принцип активності пов'язаний зі стимулюванням студентів до вирішення завдань, що постають перед ними, зі сприянням виявленню у них ініціативи, з розвитком відчуття відповідальності, з формуванням у них своєї життєвої позиції.

Принцип позитивності пов'язаний з позитивним досвідом студентів і сприяє створенню доброзичливої атмосфери співпраці між викладачами та студентами у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах.

Принцип переходу потенційного в актуальне передбачає педагогічну

підтримку розвитку внутрішніх ресурсів студентів, що визначають їх можливості, як актуально використовуваних, так і тих, які можуть бути затребувані в майбутньому.

До складу організаційно-технологічного блоку входять етапи, змістова складова, технологічна складова.

До етапів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи ми зарахували адаптивний, професійноформуючий та професійнозакріплюючий.

На адаптивному етапі (1-2 курси) ми спрямовували свої зусилля на ознайомлення студентів з основами майбутньої професійної діяльності щодо здоров'язбереження учнів загальноосвітньої школи, яке відбувалося у процесі викладання навчальних дисциплін "Вступ до спеціальності" та "Гігієна загальна".

На професійноформуючому етапі (3-4 курси) ми спрямовували свої зусилля на формування професійних компетенцій майбутніх учителів фізичної культури, яке відбувалося у процесі викладання навчальних дисциплін "Гігієна фізичного виховання та спорту" та "Основи валеології".

На професійнозакріплюючому етапі (5 курс) ми також спрямовували свої зусилля на формування професійних компетенцій майбутніх учителів фізичної культури. З цією метою був запроваджений спецкурс "Організація здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи". Завдання професійнозакріплюючого етапу: розвиток здатності студентів до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи, їх стимулювання до успіхів у майбутній професійній діяльності.

Змістова складова відображає предмет діяльності, який знаходиться в основі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури, передбачає смислове наповнення основних напрямків професійної підготовки. До змістової складової ми зарахували навчальні дисципліни "Вступ до спеціальності", "Гігієна загальна", "Гігієна фізичного виховання та спорту", "Основи валеології", спецкурс "Організація здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи".

Технологічна складова представлена поєднанням педагогічних технологій, завдяки використанню яких здійснюється послідовна й планомірна педагогічна робота щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи. Технологічна складова характеризує форми, методи і засоби формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбе-

режувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

До форм належать такі: лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота, практика, проведення науково-дослідної роботи.

До методів належать: ділові ігри, складання портфоліо ідеального вчителя фізичної культури, текстів виступів перед педагогічною громадою на тему з антиалкогольним, антитютюновим, антинаркотичним, антиВІЛ/СНІДівським спрямуванням, рекомендацій учням щодо їх рухового режиму та застосування ними гігієнічних засобів у процесі занять фізичною культурою, пошук інформації в мережі Інтернет щодо сучасних засобів здоров'язбереження учнів, організація та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів, свят здоров'я, волонтерська діяльність щодо пропаганди здорового способу життя серед школярів, батьків і педагогічного колективу, співпраця з організаторами телефонів довіри, центрами соціальної підтримки молоді.

До засобів належать фізичні вправи, навчальні посібники, тестові завдання на паперових носіях, комп'ютерне тестування, мультимедійний супровід.

Педагогічними умовами визначено такі: спрямованість змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на розвиток уявлень студентів про використання сучасних здоров'язбережувальних технологій у практичній діяльності загальноосвітньої школи; залучення студентів до практично орієнтованої, соціально значущої діяльності щодо зміцнення і збереження здоров'я школярів; співпраця викладачів і студентів, спрямована на забезпечення розвитку пізнавального потенціалу та життєвої перспективи майбутніх учителів фізичної культури.

Перша педагогічна умова – спрямованість змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на розвиток уявлень студентів про використання сучасних здоров'язбережувальних технологій у практичній діяльності загальноосвітньої школи – виявилася через удосконалення змісту навчальних дисциплін “Вступ до спеціальності”, “Гігієна загальна”, “Гігієна фізичного виховання та спорту”, “Основи валеології” та введення спецкурсу “Організація здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи”. Реалізація педагогічної умови спрямована на розвиток поведінкового компоненту у структурі готовності майбутніх учителів фізичної культури. Робота з інформацією про сучасні здоров'язбережувальні технології – це її пошук, структуризація й аналіз, на основі яких студент ухвалює певне рішення про подальшу поведінку або дії. У зв'язку з цим передбачалося розгортання педагогічної роботи за такими напрямками: а) розвиток умінь пошуку і систематизації інформації як з різних науково-методичних видань, так і у мережі Інтернет; б) вдосконалення аналітичних здібностей студентів;

в) засвоєння нових технологій групової роботи; г) свідоме управління своєю поведінкою.

Друга педагогічна умова – залучення студентів до практично орієнтованої, соціально значущої діяльності щодо зміцнення і збереження здоров'я школярів. Підставою для вибору цієї умови є специфіка діяльності вчителів фізичної культури, яка пов'язана, по-перше, із здатністю самостійно ставити і вирішувати різноманітні завдання професійного характеру; по-друге, з умінням висувати альтернативні рішення і виробляти критерії для відбору найбільш ефективних з них; по-третє, з функціональною стійкістю до професійного середовища. З цього погляду на передній план виходять такі особистісні якості майбутнього вчителя фізичної культури, як ділова спрямованість, впевненість у собі, психологічний такт, висока відповідальність, ініціативність, готовність до співпраці і творчості. Розвитку цих якостей сприяло залучення студентів до системної практично орієнтованої соціально значущої діяльності. Як дієві засоби досягнення цієї мети розглядаються активізація умінь студентів пропагувати здоровий спосіб життя серед школярів і їх батьків; стимулювання участі студентів у спільній діяльності; залучення студентів до роботи студентськими волонтерами.

Третя педагогічна умова – співпраця між викладачами і студентами, спрямована на забезпечення розвитку пізнавального потенціалу і життєвої перспективи майбутніх учителів фізичної культури. Під час визначення поняття “пізнавальний потенціал” ми спиралися на уявлення, що склалися в науковій літературі, про сутність потенціалу людини і пізнавальної діяльності як виду психологічної діяльності людини. Як вказує Ю. О. Юртаєва, поняття “потенціал” має широкий смисловий зміст, що дає змогу застосувати його у різних галузях науки і діяльності людини залежно від того, про яку силу, засоби, запаси, джерела йде мова [5, с. 10]. Таке тлумачення містить у собі два аспекти : наявність ресурсів і цільову спрямованість їх використання.

Розглядаючи потенціал як здатність ресурсів забезпечувати вирішення будь-яких завдань, Ю. О. Юртаєва приходить до висновку про те, що слід враховувати і виражати у показниках усі чинники, які так чи інакше визначають відповідну здатність [5, с. 10]. Іншими словами, важливо брати до уваги не тільки ресурси, але і накопичені, проте ще не використовувані резерви.

Ю. О. Юртаєва визначає поняття “потенціал” як сутнісну характеристику людини, яка відображає сукупність природжених і набутих здібностей стосовно навколишньої дійсності та визначає норму можливого реагування на події, що відбуваються [5, с. 10].

Пізнавальна діяльність (як провідна форма пізнання) – це єдність чуттєвого сприйняття, теоретичного мислення і практичних дій. Вона

здійснюється у різних видах соціальних взаємин і діяльності. Виходячи з досліджень Б. Г. Ананьєва, А. С. Власенко, Т. В. Іщенко, О. Л. Гунічевої, С. Д. Смирнова, Ю. О. Юртаєвої, встановлено, що у пізнавальній діяльності студентів реалізуються психолого-педагогічні знання про навчальний процес: його сутність, цілі, завдання, принципи, методи, прийоми, способи організації [5, с.11]. Успішність пізнавальної діяльності студентів (як усвідомлена форма різноманітної поведінкової активності) зумовлюється їх особистісними особливостями і відповідними вміннями (планування, прогнозування, цілепокладання, розкриття змісту, вибору методів і засобів пізнання, аналізу результатів навчання). Встановлені особливості й наявні вміння активізують продуктивні способи діяльності, мобілізують операціональні функції, сприяють реалізації планів і стратегій професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Критеріально-оцінювальний блок визначає успішність функціонування моделі і пов'язаний:

– з розробкою структурних компонентів (мотиваційного, когнітивного, діяльнісно-творчого та особистісного) готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи;

– з визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

На основі показників сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи за допомогою діагностичного інструментарію визначається рівень сформованості: низький, середній, високий.

Результатом є сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Висновки. Нами було розроблено та теоретичного обґрунтовано модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Необхідно експериментально перевірити у практичній діяльності вищих навчальних закладів розроблену модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Використана література:

1. *Бібік Н. М.* Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / [Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина, О. В. Овчарук, Л. І. Паращенко, О. В. Овчарук]. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
2. *Кононко О. Л.* Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (Системний підхід) / О. Л. Кононко ; Інститут проблем виховання АПН України, Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К. : СтилоС, 2000. – 336 с.
3. *Малафійк І. В.* Системний підхід у теорії і практиці навчання / І. В. Малафійк ; Рівненський державний гуманітарний інститут. – Рівне : РВВ РДГУ, 2004. – 440 с.
4. *Підкурганна Г. О.* Художньо-педагогічна підготовка фахівців дошкільного виховання в педагогічному університеті (Системний підхід) / Г. О. Підкурганна ; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К., 1998. – 276 с.
5. *Юртаева Ю. А.* Развитие познавательного потенциала будущих менеджеров в процессе профессиональной подготовки в вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ю. А. Юртаева. – Челябинск, 2011. – 20 с.

ОСТАПЕНКО Г. О. Модель формирования готовности будущих учителей физической культуры к организации здоровьесберегающей учебно-воспитательной среды общеобразовательной школы.

В статье указывается, что модель формирования готовности будущих учителей физической культуры к организации здоровьесберегающей учебно-воспитательной среды общеобразовательной школы образованная тремя взаимосвязанными блоками: концептуальным, организационно-технологическим и критериально-оценивающим.

Ключевые слова: модель, готовность, будущие учителя физической культуры, организация здоровьесберегающей учебно-воспитательной среды, общеобразовательная школа.

OSTAPENKO G. O. Model for the formation of readiness of future teachers of physical culture to organize health saving educational environments of secondary school.

In the article points out, that model for the formation of readiness of future teachers of physical culture to organize health saving educational environments of secondary school formed by three interconnected blocks: conceptual, organizing technological and criterial-evaluating.

Keywords: model, readiness, future teachers of physical culture, organization of health saving of educational environment, secondary school.

**Осьмак Т. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

СПЕЦИФІКА ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ МАБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті розглядається полікультурне виховання у вищій професійній освіті, обґрунтовано поняття “полікультурне виховання”, визначено основні цілі, функції та принципи полікультурного виховання.

Ключові слова: інтеграція, полікультурне виховання.

Інтеграційні, політичні та економічні процеси, що відбуваються в сучасному світі, актуалізують полікультурне виховання. Саме таке